

5
COMPENDIOSA
SCIENTIÆ PHYSICÆ
DOCTRINA

Affertionibus Proposita, Rationi-
bus Firmata, & Propugnata

IN

Almâ Cæsareo-Archiducali Uni-
versitate OEnipontana

PRÆSIDE

P. FRANCISCO PLAWENN

Societatis Jesu Philosophiæ

Professore Ordinario & nunc
Decano

A Perornato & Doctissimo Domino

CHRISTIANO LECHTALER

Nauderenfi AA. LL. Baccalaureo

Metaphysices SS. Canon. & Instit.

J. C. Studiofo.

Mense Julio. Anno M. DC. LXXXI.

OENIPONTI.

•••••
Typis Benedicti Caroli Reifacher, Typo-
graphi Cæsareo-Academici.

Illustrissimo & Excellentissimo

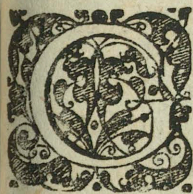
Domino Domino

JOANNI COMITI
DE SPAUR

Pflaumb & Valör, Pincernæ He-
reditario Archiducalis Comitatus
Tyrolis,

S. C. M. Consiliario Intimo &
Camerario, Præsidi Excelsi Regiminis Pro-
vinciarum, Sup. Aust. ac Domino Pignoraticio
Dynastiarum Naudersperg &
Laudegg, &c.

Domino Domino meo gratiosissimo.

*Quandi verterem mihi piaculo Illu-
strissime & Excellentissime Domi-
ne, Patrone gratiosissime, si de-
scensurus in arenam Philosophi-
cam, neglecto proprio Domino,
circumspexissem mihi de alieno,
sub cuius auspicijs certamen inirem, & adversantium
intorta tela vel innoxius exciperem, velijs retortis
proprium auctorem peterem. Hac labe ut me redde-
rem eximium, continuo mentem, oculosque ad Te,
Illustrissime & Excellentissime Domine converti.
Lator ego & mecum tota patria mea, Tuis nos sub-
jectos imperijs, Tuo sub dominio suavissimam nos vi-
tam exigere. Gratulamur ex intimo cordium no-
strorum Tibi, Illustrissime & Excellentissime Domine,*

præter alia quæque sublimia quibus natus, factusque
es, Dynastiam Nauderspergensis, Patriam no-
stram carissimam, quæ tuo juri Pignoraticio subdita,
Tuis nutibus regitur. Hæc gestientis animi exulta-
tio ad Dominum me meum compellit, ut laborum meo-
rum primitias, velut maturatam messem ex agro
Philosophico integrum triennium collectam Eidem
consecrarem. Fateor tamen, me vix non à proposito
revocatum esse, contemplatus messis hujus tenuita-
tem, & Nominis tui Celsitudinem; sed continuo pa-
nicum abstersit timorem perspecta mihi agendi ratio
cum subditis, quâ superior Patestas uti consuevit;
hæc non tam querit pretium in munere, quam offerentis
inclinatam in Dominum, promptamque voluntatem
arbitratur. Itaque digneris Illustrissime & Excel-
lentissime Domine, Patrone gratiosissime; hunc pri-
mum laborem meum ex integerrima submissæ mentis
scaturigine profectum, velut primitias tenuis ingenij
eo affectu suscipere, quo labores & studia subditorum
tuorum adhuc respexisti, & approbâsti.

Illustrissimæ & Excellentissimæ
Dominationis Tux.

Servus obstrictissimus.

Christianus Lechtaler Nauderensis.

P R Æ F A T I O.

NON abs re futurum existimabam, si, quam doctrinam Scientiæ Physicæ longâ diductione in prælectionibus publicis proposueram, eandem arctius contractam exhiberem legendam in pauculis pagellis: servient iste, præsertim Dominis meis Auditoribus, ad refri-candam memoriam eorum, quorum solers studium olim excolebat animum, & recreabat.

De Corporis naturalis Prin-
cipijs.

ASSERTIO I. Principium est illud primum, unde aliquid est, aut fit, aut cognoscitur, ita Philosophus: dicitur primum, scilicet non absolute semper, sed in eo genere, in quo est principium, atque in hoc genere non debet habere aliud ante se. Sic forma verè est principium corporis in facto esse, quia nihil aliud tanquam forma principiat totum in facto, licet materia & privatio etiam tempore formam præcedant. Complexus est Aristoteles sua definitione tam principia intrinseca illis verbis, unde aliquid est, quàm extrinseca, realia, & intentionalia, realia quidem, cum dixit: unde aliquid fit, ut ignis ab igne &c. intentionalia, unde aliquid cognoscitur, dum nempe per conclusionem deductam ex præmissis velut proprijs principijs innotescit objectum materiale terminativum.

Quantvis autem allata definitio videatur peccare in leges Logicas, dum principium in genere acceptum explicat per species contentas, non ideo ut inutilis & inepta rejicienda est: Philosophus enim hîc, sicut & in alijs materijs sæpe non tam attendit ad rigorem logicum, quàm ad ordinatam methodum, & doctrinæ claritatem, quam sua defini-

tione principij exactè consecutus est. Ceterùm si placet habere definitionem principij, in qua à speciebus contentis abstrahatur, dicendum est cum S. Thoma, principium esse id, unde aliquid quomocunque procedit.

ASSERTIO II. Tria sunt principia corporis naturalis in fieri, scilicet materia, forma, & privatio formæ unitæ primo mutationis instanti: duo in factò esse, nempe materia & forma unita. Corpus in fieri mutativo formaliter est compositum substantiale, quod nunc est & immediatè antè non fuit: in factò compositum substantiale, abstrahendo, an immediatè antè fuerit vel non fuerit. Jam sic: Tot sunt principia intrinseca alicujus rei, quot partes constitutivæ ut quod; sed partes constitutivæ ut quod corporis naturalis in fieri sunt tres enumeratæ, & in factò duæ; hæc enim denominatio: *jam est totum, & immediatè antè non fuit*, neque realiter dari potest, neque immediatè affirmari sine privatione, priore instanti excludente formam subjecto unitam, neque sine forma secundo instanti unita, neque sine materia utroque instanti existente. Similiter nequit dari realiter aut immediatè concipi hæc denominatio: *existit compositum substantiale* sine materia & forma unita: ergo corporis naturalis in fieri sunt tria principia intrinseca, & duo corporis in factò.

Obijci potest. Terminus à quo non est intrinsecus rei, quæ fit: sic locus à quo incipit ambulatio, non est ambulationi intrinsecus; sed privatio est terminus, à quo fit corpus naturale: ergo corpori naturali in fieri non est intrinseca: igitur neque illius principium. 2. Forma denominans est intrinseca toti denominationi, actio productiva formæ est forma denominans aliquid mutari: ergo est intrinseca toti mutationi, consequenter etiam ejus principium, R. ad 1. subinde terminum à quo esse intrinsecum rei, quæ fit, sic pars, à qua incipit linea, intrinseca est lineæ: pari ratione dico, privationem esse intrinsecam toti in fieri, hoc ipso quòd immediatè affirmetur in tali toto. Ad 2. R. actionem productivam esse formam dominantem aliquid mutari casualiter, non formaliter. Aristoteles autem tantum assigna-

vit p̄ncipia mutationis formalis consistentis in composito, quod nunc est, & immediatè antè non fuit; in hoc autem conceptu formaliter actio productiva non involvitur.

Ob. 2. Privatio neque 1. neque 2. instanti principiat totum in fieri: non 1. quia tunc nondum datur principiatum adæquatum, non 2. quia tunc nihil est: videtur autem fieri non posse, ut aliquid tunc causet totum, quando nihil est: ergo privatio neque 1. neque 2. instanti principiat totum in fieri. Resp. privationem principiare totum 1. solùm instanti. Nam hoc discrimen inter causas extrinsecas & intrinsecas intercedit, quòd illæ concurrant ad effectum adæquatè à se distinctum, istæ verò ad effectum, cum quo habent identitatem inadæquatam: hinc causare intrinsecè, est se dare toti secundùm illud esse, quod pars habet. Unde sic arguo: privatio causat totum secundùm illud esse, quod habet; sed illud esse tantùm datur 1. instanti: ergo causat totum 1. tantùm instanti. 2. Unio causat totum ut quo per illud esse, quod est unio: ergo etiam privatio causat totum per illud esse, quod est privatio, sed unio causat totum tunc quando est: ergo etiam privatio, scilicet 1. instanti.

3. In Sententia valde recepta, quam nos quoque amplexi sumus, constituyente negationem formalem in puro nihilo, quid quid affirmatur de negatione, censetur negari de forma negationi opposita: hujus ergo propositionis; *privatio principiat utroque instanti*, hic erit sensus: forma positiva neque 1. neque 2. instanti principiat totum in fieri, quod utique verum non est. Hinc ad objectionem B. conc. ant. dist. conf. ergo privatio non principiat 1. instanti ut quod & ut quo conc. ut quod, nego conf. vel aliter: ergo privatio non potest 1. instanti denominari principium completum conc. non potest dici, posuisse id, quod ex parte sua requiritur ad totum, nego conf.

ASSERTIO III. *Datur materia prima, quæ est subjectum primum uniuscujusque, ex quo fit aliquid, cum insit per se, & non secundùm accidens.* Prob. quando ex uno fit aliud, debet in hoc alio remanere aliquid, quod prius erat in illo uno; sic quando ex pallio serico fit toga serica, debet ex

pallio remanere tela serica, & esse pars togæ sericæ, sicut antè fuerat pars pallij. Atqui in hoc universo fit unum substantiale ex alio v. g. ex ligno ignis, ex aëre aqua, ex ovo pullus, ex semine arbor &c. ergo in igne novo debet esse aliqua pars, quæ prius erat in ligno, & quidem pars substantialis; quia totus ignis & totum lignum est substantia, hoc remansens est materia prima, quia non fit ex alia, ex illa verò sunt diversæ formæ, cum quibus constituit diversa composita: ergo &c. Hinc patet bonitas definitionis allatæ. Dicitur enim *subjectum primum*, eò quòd ex alio subjecto non fiat; dicitur *uniuscuiusque*, scilicet formæ substantialis, quam de se successivè potest recipere: *ex quo fit aliquid*, & quidem intrinsecè tanquam ex parte totum substantiale, & hoc significant voces, *cùm insit per se & non secundum accidens*, partim quia est substantia, partim quia subit partem essentialem totius. Ob. Artem inter & naturam datur similitudo in operando; ergo sicut artis opus cõsurgit tantum ex combinatione rerum aliunde existentium, ita quoque naturæ opus consurget ex combinatione rerum aliunde existentium, consequenter ruit argumentum ex nova generatione substantiali petitum ad probandam existentiam materiæ primæ. R. artem non in omnibus imitari naturam, aliàs certè quemadmodum artis opus v. g. imago animalis picta non vivit, ita pariter ipsum animal velut naturæ opus vivere non deberet. In hoc itaque paritas artis cum natura tenet, quòd sicut ars supponit materiam secundam, cui formam suam inducat, ita natura supponit materiam primam, cui suam formam addat.

ASSERTIO IV. Materia prima existit per existentiam propriam non verò per existentiam formæ. Prob 1. Existencia non distinguitur realiter ab essentia, ut hîc ex Metaphysica suppono; sed materia habet essentiam distinctam ab essentia & existentia formæ: ergo & existentiam. 2. Materia etiam juxta Advers. est causa physica sustentativa formæ materialis. Jam sic: omnis causa ut causa debet existere, quando physicè agit, aut patitur; sed essentia materiæ est causa sustentativa formæ materialis: ergo debet existe-

re, quando sustentat formam : sed quando concipitur ut causa sustentativa, non dum concipitur forma, nec formæ existentia; hæc enim sunt posteriora naturæ : ergo ex parte causæ sustentativæ debet concipi existentia distincta ab existentia formæ. 3. Actio productiva supponit pro priorē naturæ causam physicam ut existentem, à qua ut existente profluit : ergo etiam forma velut posterior actione supponet causam physicam ut existentem, consequenter alia est existentia causæ ab illa, quâ forma existit.

Ob. 1. Existentia formæ non minùs quàm quantitas unitur materiæ : ergo sicut à quantitate denominatur quanta, ita ab existentia formæ trahet denominationē existentis. R. dist. cons. materia denominatur, quanta à quantitate, quia hanc denominationem aliunde non habet, sicut aliunde habet denominationē existentis quàm ab existentia formæ. conc. si aliunde etiam haberet denominationem quantæ, nego cons. Ideo sanè etiam juxta advers. forma non denominatur existens per existentiam accidentium sibi unitorum, cum aliunde trahat denominationem existentis. Caterùm ut forma tribuat subjecto denominationem, subinde requiritur illius cum subjecto identitas, subinde unio immediata, nonnunquam sufficit unio mediata. Sic essentia tribuit actum essendi subjecto, cum quo identificatur, intellectio intelligenti per unionem immediatam, color colorato per unionem mediatam, existentia essentiæ per identitatem vel saltem per unionem immediatam.

Ob. 2. Sicut Deus, eò quòd sit purissimus actus, excludit ab identitate omnem potentiam, ita ex eo quòd materia sit pura potentia excludit omnem actum, consequenter existentiam. Resp. materiam excludere omnem actum physicum, sicut Deum potentiam receptivam physicam formæ, non verò omnem actum metaphysicum, seu perfectionem actualem.

Ob. 3. Secundùm Aristotelem 7. met. textu 29. ex duobus entibus actu non potest fieri unum per se; sed ex materia & forma fit unum per se : ergo materia non potest esse ens actu. Resp. disting. maj. ex duobus entibus actu

Assertio. V.

completis non fit unum ens per se conc. incompletis nego maj. & conf. Utrique enim compositum physicum constare debet partibus realibus; atqui nihil est reale nisi actu existens: ergo partes debent actu existere, consequenter ex pluribus actu potest fieri ens per se.

ASSERTIO V. Materia naturaliter nequit existere sine omni forma substantiali, bene supernaturaliter: estque naturaliter ingenerabilis & incorruptibilis. Probat. 1. pars. Naturaliter existit, quod est juxta exigentiam naturæ creatæ, materia sine omni forma substantiali non est juxta exigentiam naturæ creatæ; hæc enim non petit materiam propter alium finem, quàm ad faciendum cum forma substantiali compositum: ergo sine forma substantiali naturaliter non existit materia. 2. Teste experienciâ agens applicatum nunquam pellit ex materia formam substantialem, nisi hoc ipso novam introducat: ergo naturaliter nunquam erit sine omni forma substantiali. Secundæ partis hæc est ratio: materia non magis connectitur cum forma substantiali, quàm accidens absolutum cum substantia; finis enim accidentis est substantia, non autem materiæ forma, sed totum compositum; ergo sicut non obstante hac connexionione accidens supernaturaliter potest existere sine substantia, ut patet in Mystero SS. Eucharistiæ, ita pariter materia sine forma substantiali. 2. Tamdiu existit materia naturaliter quamdiu servit ad finem Dei ut Auctoris naturæ: ergo etiam poterit supernaturaliter existere, dum Deo servit ad finem ut absoluto Domino. Hic ergo dum invenit finem exquisitum pro existentia accidentium sine unione cum substantia, quid nî alium invenire possit pro existentia materiæ sine forma substantiali? Protertia parte sic urgeo: subjectum primum non est generabile ex alio priore; esset enim & non esset primum; sed materia est subjectum primum: ergo. Pari ratione materia debet esse incorruptibilis naturaliter: totum substantiale, quod viribus agentium creatorum corrumpitur, desinit in aliud, cujus sit pars intrinseca, sed non potest desinere in aliud, cujus sit pars intrinseca, nisi remaneat pars ex toto

corrupto: ergo. hæc pars non est forma nec unio: igitur materia. 2. Non potest materia corrumpi defectu causæ efficientis applicatæ, quæ est Deus: neque ratione contrarij producti, cum amicitiam colat cum qualibet forma; neque ratione naturæ creatæ exigentis tantum pro aliquo tempore existentiam materiæ, illa enim cum amet specierum perpetuitatem, destructionem moliri nequit illius, quod necessarium est ad conservationem specierum, talis est materia. Denique neque ratione alicuius indispositionis ab extrinseco illatæ; hæc enim indispositio non afficit materiam, sed formam, quæ dum ad interitum præparatur, simul viam pandit novæ formæ, ad quam indispositio prioris formæ fit dispositio ad novam.

Ob. 1. In repentina & violenta morte pellitur anima, cui nulla alia succedit forma. 2. Anima rationalis potest naturaliter existere, licet sit substantia incompleta; ergo & materia. 3. Materia creatur: igitur est independens per unionem à forma. Resp. ad 1. succedere formam cadavericam formæ corruptæ productam à causis universalibus juxta exigentiam naturæ. Ad 2. Resp. animam rationalem, cum habeat contraria molientia interitum dispositionibus ad operandum ab anima requisitis, ideo posse subire dissolutionem à corpore, sed tamen adhuc naturaliter existere, cum potens sit exercere suas operationes nobilissimas etiam extra corpus, sicque obtineat suum finem, quo caret materia carens formâ substantiali. Ad 3. Resp. materiam non dependere à forma tanquam à priori, sed tanquam à posteriore, in quantum Deus indivisibiliter materiam & formam decernit, sed hanc propter illam.

Ob. 2. Materia simpliciter non potest existere sine omni forma accidentali: ergo neque sine substantiali. 2. Esset ens in actu sine actu: ergo neque supernaturaliter potest existere sine forma substantiali. 3. Esse accidentale non habetur sine forma accidentali: ergo, nec substantiale sine forma substantiali. 4. Materia & forma sunt correlativa, sed hæc debent semper simul dari: ergo. Resp. ad 1. negando cons. & paritatem; nam Materia sine ubicatione, du-

ratione &c. non est apta servire ad finem etiã supernaturalẽ, apta tamen est carens forma substantiali. ad 2. Resp. Ens in actu accidentali potest esse ens sine actu substantiali. Ad 3. Resp. omne accidens ex suo conceptu dicere formam, igitur esse accidentale non potest haberi sine forma accidentali, at verò substantia non dicit essentialiter formam. Ad 4. Resp. correlativa relatione prædicamentali mutuam cõexistentiam importare, non verò relatione transcendentali.

ASSERTIO VI. Materia appetitu remoto appetit formas substantiales & quidem equaliter, appetitu proximo unam speciem præ alia, sed non unum individuum ante aliud. Probatur 1. pars. Appetitus innatus est inclinatio rei in bonum debitum. Jam sic: Id appetit materia, per quod consequi debet finem suum naturalem; sed hunc consequitur per formas substantiales, quibus unita facit compositum substantiale: ergo. Et quoniam completum substantiale sub hac ratione formali non suscipit magis vel minus, hinc non minus habetur per formam minus præstantem, quàm per præstantiorem: igitur materia etiam non magis appetet præstantiorem præ minus præstante. 2. Non potest exsurgere artefactum inconueniens ex eo, quòd appetitus naturalis expleatur optimo modo; sed si materia appetendo formam nobiliorem magis præ ignobiliore optimo modo expleretur, exurgeret artefactum inconueniens, scilicet darentur soli homines in rerum natura, sicque tolleretur summa pulchritudo consistens in diversarum specierum multitudine: ergo. 3. Tot existerent in materia respectus formaliter diversi, quot sunt formæ diversæ possibiles, hæ sunt infinitæ: ergo & tales respectus, consequenter materia esset naturaliter incomprehensibilis. Secundæ partis hæc est ratio; quia materia certo apparatu accidentium exulta non amplius indifferens est ad quamcunque formam: ergo exiget unam speciem præ alia, illam scilicet, ad quam per accidentia determinata est. Non tamen unum individuum præ alio, partim quia unum illi non minus bonum est, quàm alterum, partim quia individua non discernit.

Ob. 1. Forma præstantior est melior: ergo magis appetitur. 2. Appetitu elicitō magis appetimus id, quod est melius: ergo etiam innato. Resp. ad 1. est melior in se conc. ipsū materiæ, nego. nam augmentum bonitatis respectivæ desumendum est à conducentia ad finem; sed una forma præ alia non habet majorem conducentiam ad finem materiæ: ergo. Ad 2. Resp. qui appetitu elicitō fertur in aliud, semper est finis cui illius; fieri autem potest, ut unum præ alio magis faciat ad hunc finem cui; ergo potest unum præ alio appeti. At verò materia non est finis cui formæ, neque una forma magis conducit ad finem materiæ: ergo.

ASSERTIO VII. Datur in rerum natura forma substantialis, estque pars essentialis compositi & prima radix operationum in toto repertarum. Ad quidditatem præter formam requiritur materia. Prob. 1. pars, Omni potentiæ respondet suus actus; materia est potentia physica substantialis: ergo illi respondet actus substantialis physicus, quem nos formam substantialem dicimus. 2. Experimur, quòd aqua fervens & ferrum candens se reducant ad frigus remota ab agente contrario: item quòd in animalibus aliqua potentiæ impediuntur ab actibus exercendis, quando animal uni objecto se acrius intendit: ergo debet dari in aqua, ferro & animali radix, ex qua ejusmodi effectus profluant, impediunturque reliquæ subordinatæ potentiæ à suis functionibus; hæc radix non potest esse sola materia, utpote de se indifferens ad omnem dispositionem: ergo aliquid aliud intrinsecum; hoc est forma substantialis: ergo existit forma substantialis, ac proinde ritè definitur esse pars essentialis compositi & prima radix operationum in toto repertarum. Ratio secundæ partis est, quia posita sola anima rationali nondum ponitur formaliter homo, ut patet in morte, per quam ratio hominis tollitur, non verò ratio animæ. 2. Essentia hominis consistit in his duobus, quod sit principium completum sentiendi & discurrendi dependenter à sensibus, hæc duo soli animæ non conveniunt: ergo. 3. Juxta symbolum S. Athanasij ex carne & anima rationali fit homo: ergo essentialē hominis constitutionem etiam ingreditur materia.

Ob. Idem est homo senex qui fuit juvenis, licet nihil habeat de materia, quæ fuit in juvene : ergo materia non est pars essentialis hominis. Resp. juxta communiorem, etiam in homine adulto semper remanere aliquid de humido radicali, quod ex utero materno traxit, sicque essentialiter & physicè est idem homo senex, qui fuit juvenis, licet non integraliter. Casu quo autem nihil remaneret de materia, quam juvenis habuit, tunc foret tantum moraliter idem homo senex & juvenis quoad corpus.

ASSERTIO VIII. Modus physicus est formalis & ultima determinatio rei indifferentis indispensabiliter inherens determinato subjecto: est possibilis & defacto datur. Quadruplicem rerum speciem possumus distinguere ; prima complectitur id, quod est indivisibile, & incapax alterius, quo per unionem perficeretur. Hoc ens est solus Deus, & ideo dicitur *purissimus Actus*. In secunda specie continentur ea, quæ habent naturam indivisibilem realiter, sed subsistunt subsistentiâ distinctâ, per quam fiunt totum aliquod suppositum. Tertiam speciem faciunt entia, quorum natura constat partibus distinctis, nempe materiâ & formâ, ut natura hominis, bruti, lapidis &c. Hæ partes, licet conaturaliter ad sese ordinentur, ut compositum constituent, habent tamen indifferentiam, quâ materia jungi potest vel huic, vel alteri formæ : similiter forma indifferens est, ut jungatur huic vel illi materiæ, ut constat in anima rationali. Hinc oritur quarta rerum species, in qua continentur illa, quæ formaliter & ultimato tollunt indifferentiam rei alicujus ad certam denominationem ; adeoque illa quoad hanc denominationem non possunt amplius esse indifferentia : v. g. materia Petri fuit indifferens, ut uniretur animæ Petri, vel alterius : similiter anima Petri fuit indifferens, ut copularetur huic vel alteri materiæ : quando ergo huic materiæ actu copulatur, adesse debet ens actu formaliter & indispensabiliter tollens hanc indifferentiam. Pari ratione quia Petrus indifferens est, ut hoc vel illo loco extrinseco existat, hoc vel illo tempore extrinseco, tollenda est hæc indifferentia formaliter per aliud non indiffe-

rens. hæc entia non sunt entia absoluta, sed modalia, quarum essentia consistit in actuali determinatione rei indifferentis, & in inhæssione indispensabili cum suo subiecto.

Quod autem hujusmodi entitas modalis sit possibilis & defacto detur, hac ratione fit manifestum: omnium Molitor Deus condidit materiam, & formas diversas cum in finem, ut per istas diversæ compositorum constituerentur species facientes ad ordinem & pulchritudinem universi: ad hoc necessariæ sunt entitates modales, ut dictum est; ergo hæ entitates modales sunt possibiles, & defacto dantur, quia defacto existunt ejusmodi composita.

Ob. Ideo juxta communem, repugnat corpus immobile, quia licet de ejus essentia sit, excludere motum, non admittit circa se dispositionem divinam, circa alia corpora possibilem, sed etiam entitas modalis excludit dispositionem divinam circa res quascunque possibilem, nempe productionem termini sine subiecto inhæssionis: ergo patitur repugnat entitas modalis. Resp. non ideo repugnare corpus immobile, quod ipsius essentia repugnet motus, sed quod aliunde talis corporis nulla possit ostendi necessitas; sed entium modalium necessitas aliunde comprobatur; hinc si illorum essentia repugnet, non esse in subiecto, mirum non est, Deum non posse circa hæc entia dispositionem exercere, quam potest circa res alias absolutas, Deus enim non vult nec potest rerum essentias immutare.

ASSERTIO IX. Unio physica est formalis determinatio extremorum ad faciendum unum per se: distinguitur realiter ab extremis indifferentibus & unibilibus: non tamen consistit in ubicationibus, aut in actu primo proximo per dispositiones completo: sed est entitas modalis. Realis distinctio unionis ab extremis efficaciter convincitur ex separabilitate hoc modo: S. Petrus nunc non est homo, & tamen nunc ejus S. Corpus datur Romæ, & ejus S. Anima cælo recepta fruitur præmijs æternis: ergo ad hominem præter corpus & animam requiritur alia pars, hæc est unio: ergo &c. Ulterius ostendo, unionem esse modum: unio inter animam Petri ejus-

ejusque materiam est formalis & ultima determinatio hujus materiae ad hanc animam; aliàs si hæc tria adhuc forent indifferentia ad hanc numero naturam humanam constituendam, requireretur insuper aliud distinctum ad tollendam indifferentiam, quod assignari non potest. Deinde si nec animæ nec corpori inhaereret, non tolleretur illorum indifferentiam formaliter & intrinsecè.

Hinc unio inter partes substantiales, scilicet inter materiam & formam non potest constitui in illarum ubicationibus 1. quia hæc sunt accidentia; unio autem debet esse substantia, cum sit pars intrinseca illius, quod est finis cui adæquatè distinctus à reliquis in toto repertis, scilicet ab omnibus accidentibus. 2. Sequeretur, Petrum fore patrem Pauli, si hunc transferret ex uno loco in alium, generaret enim Paulum producendo illius ubicationem, quæ esset unio; non enim aliter homo est Pater hominis, quam quia generat, & producit unionem inter materiam & formam rationalem alterius. Sed nec potest unio constitui in actu primo proximo per dispositiones completo; nam & hic actus pro parte involuit accidens.

ASSERTIO X. Unio in composito substantiali est simplex, constans partibus integrantibus, & recipitur in utroque extremo incompleto. Per unionem simplicem non intelligim⁹ hanc entitatem realiter indivisibilem, sed talem, quæ sit tam materiae quam formæ communis. Probatur hæc pars: non potest percipi, quo pacto materia per unionem sibi propriam nectatur formæ, per quam informetur, ut non simul forma per eandem copuletur materiae: sicut fieri non potest, ut unus asser per gluten nectatur alteri asseri, nisi hoc ipso etiam iste per idem gluten copuletur priori; sed per hoc quod materia formæ nectatur, consurgit compositum per se à natura intentum: ergo ad hoc requiritur unica tantum unio. Secundæ partis hæc est ratio: si unio essentialis esset entitas realiter indivisibilis, toties mutaretur unio, quoties per nutritionem anima rationalis unitur novæ particulæ materiae, aut quoties aliqua particula vi caloris nativi deperditur; consequens est contra communem sensum, & ex hac

ratione falsum : quia homo essentialiter sumptus consequenter, ut habens unionem est causa physica nutritionis, nutritio autem est actio productiva unionis inter materiam de novo advenientem animæ rationali : ergo si unio consistit in entitate indivisibili, tunc homo habebit unionem essentialem, antequam illam recipiat, aut habebit duas totales, dum nutritur : quod sine fundamento asseritur. Tertiæ partis hæc est ratio : Illud inter duo intimè unita est subjectum receptionis, quod potius perficitur, hoc est, quod vel est finis cui alterius, vel ab altero nobiliora prædicata in se derivat ; sed ens absolutum, quale est materia, & forma, est finis cui immediatus entis modalis : ergo ens absolutum benè dicitur subjectum receptionis entis modalis.

De Natura & causis.

ASSERTIO XI. *Natura est principium, & causa motus & quietis ejus, in quo est primò per se, & non secundum accidens : ratio nature tam convenit materie quàm forme.* Nomine principij intelligitur pars intrinseca toti ; causa verò reducenda est ad motum & quietem, quos successivè habere potest, non simul. Hinc quia materia simul cum forma sunt partes essentielles totius, exiguntque determinatas operationes, & quietem ; ideo merentur dici natura. Totum verò natura non est, sed constat natura, eò quòd non sit principium, seu pars totius.

Ob. Materia ad quamcunque operationem, seu motum est indifferens : ergo nullum determinatè exigit, & per consequens non est natura. Resp. materiam secundum se spectatam esse indifferentem ad omnem motum, sicque tantum esse quamcunque naturam in potentia, non actu, fieri autem actu hanc naturam per ipsam formam, à qua sicut determinatur ad hanc speciem compositi, ita determinatur ad exigendas operationes tali toti proprias.

ASSERTIO XII. *Violentum est, quod provenit ab extrinseco, nullam vim conferente passo : potest Deus creaturis inferre violentiam.* Illa actio seu forma dicitur violenta, alicui

alicui toti, quæ producitur in toto ab extrinseco contra positivam inclinationem & exigentiam totius: sic calor violentus est aquæ &c. licet autem materia in se huiusmodi formam sustentet, adeoque videatur aliquid conferre, re ipsa tamen nihil confert; quia ut habens determinatam formam, exigit tantum accidentia formæ amica, respuit autem accidentia formæ inimica. Secundæ partis ratio est: quia natura motûs violenti desumitur à termino motûs, prout hic repugnat inclinationi & exigentiæ positivæ illius, in quo est; hinc fieri nequit, ut ab eo velut à causa sui productiva profluat, consequenter semper requiritur causa productiva motûs & termini violenti adæquatè distincta à toto, in quo motus violentus recipitur. Parum autem refert, sitne hæc causa extrinseca ens creatum cum Increato, vel solum Increatum: ergo Deus etiam potest inferre violentiam creaturis, quia in illis potest collocare motum repugnantem inclinationi & exigentiæ positivæ.

Ob. Aquæ e.g. ad præsentiam ignis non debetur frigus in summa intensiōe: ergo non patitur violentiam, dum habet frigus in minore intensiōe; sed illud habet in minore intensiōe, dum insuper recipit aliquos gradus caloris: ergo isti non sunt aquæ violenti. 2. Nulla creatura resistit Deo: ergo ab hoc non potest violentiam pati. Resp. dist. ant. non debetur aquæ pro illis circumstantijs frigus in summa intensiōe conc. in illis circumstantijs, nego ant. & conf. volo dicere, quòd ratio appetendi frigus in summa intensiōe non sit aqua & simul illæ circumstantiæ, quod foret appetere pro illis circumstantijs, sed ratio appetendi consistit in sola entitate aquæ, quæ collocatur in illis circumstantijs. Ad 2. Resp. disting. ant. creatura non resistit Deo, positivè & efficaciter volendo impedire actionem Dei, conc. habendo inclinationem positivam contrariam motui producto à Deo, nego ant. & conf.

ASSERTIO. XIII. Causa in genere est principium ex virtute sua dans esse alicui ad existendum sibi in sufficienti. Datur in rebus creatis virtus productiva alterius. Ratio evidens docet, ens creatum non posse esse à se, sed ab alio

hinc intellectus curiosus investigat, quid illud aliud sit; hoc autem est quærere, quid sit causa. Itaque in definitione necessario facienda est mentio de hac insufficientia tenente se ex parte rei producibilis, quod præstamus, dicendo, causam esse principium ex virtute sua dans esse alteri ad existendum sibi insufficienti. Additur *ex virtute sua*, ut à ratione causæ excludantur conditiones, quæ supponunt virtutem causativam completam. Hæc porro virtus cum sit limitata, & nequeat omni loco effectum ponere, ideo requirit ubicationem causæ vicinam subjecto, ex quo effectum producat: consequenter ubicatio est tantum conditio, seu applicatio causæ, uti etiam negatio impedimenti prohibentis vim activam, ne in actum exeat.

Numerus quaternarius causarum sic eruitur: totum physicum dari non potest sine materia & forma unita, forma requirit causam efficientem sui productivam, causa efficiens quid quid operatur, operatur propter finem: præterea si sit causa secunda, supponit materiam, ex qua formam educat. Et sic tandem perficitur opus à natura intentum: hoc autem pacto quatuor requiruntur 1. causa efficiens 2. finalis. 3. materialis, 4. tandem causa formalis. Alterum membrum probatur partim ex fide partim experientiâ. Ex fide, quia juxta Concilium Trid. voluntas nostra non se habet merè passivè in ordine ad actus meritorios vitæ æternæ, sed eos physicè, & activè producit. Experienciâ; nam ex eo, quòd videamus ad ignem applicatum subjecto capaci constanter sequi alium ignem, lucem, calorem &c. insuper quòd agnoscamus, in nobis vires imminui per laborem, & per continua cum corporis, tum animi exercitamenta &c. deducimus imperterritè, Naturâ ad hoc judicium nos compellente, à nobis ejusmodi exercitamenta velut à veris causis proficisci, uti & ab igne ignem, calorem, lucem &c. atqui hoc judicium esset falsum, si Deus omnia solus operaretur, quin nos deciperet, non secus ac histriones imponunt spectatoribus, dum oculis aliud exhibent velut causam mirabilium effectuum, interim autem veras causas occultè substituunt. Ratio assertionis ulterior est ista: Ens crea-

tum activum est quid melius ente non activo ; sed Deus potest facere id, quod alio melius est : igitur facere potest ens creatum activum. Prodijsse autem à Deo tale ens, imprimis comprobant experientia superius tacta, tum dispositiones, quas natura sollicitè subjecto inducit, ex quo tandem ipsa forma est educenda.

Ob. Inter ens & nihil datur distantia infinita : ergo ad producendum ens ex nihilo requiritur virtus infinita, quam creatura non habet. 2. Effectus in quantum fieret dependens ab agente creato, haberet à Deo independentiam, sed nulla creatura habet à Deo independentiam : ergo non potest ab agente creato dependere. Resp. ad 1. Inter ens & nihil dari infinitam distantiam extrinsecè, non formaliter, ad posteriorem verò requiri virtutem infinitam, non semper ad priorem. Extrinsecè ens infinite distat à nihilo per hoc, quòd inter illud ens & nihil possint interjici creaturæ syncategorematicè infinitæ, quarum nulla attingat formalem perfectionem entis, de quo loquimur: infinite formaliter distat à nihilo ens, quòd simpliciter est perfectionis infinitæ. Præterea hoc argumento solum probaretur, creaturam solam sine Dei concursu non esse sufficientem ad cujuslibet effectus productionem, quòd nos haud negamus. Ad 2. Resp. negando, quòd effectus, dum fit dependens ab agente creato, fiat à Deo independens; non minus enim illius actio productiva essentialiter & immediatè respicit Deum, atque ab hoc procedit, quàm respiciat agens creatum, ab eoque promanet.

ASSERTIO XIV. Prius naturâ ritè dicitur, esse illud, quod ut aliunde existens constituit actum primum proximum, ex quo per actionem aliud sibi insufficiens ad existendum accipit esse. Implicat pro eodem instanti mutua prioritas sive immediata, sive mediata, in eodem vel diverso genere. Prius & posterius naturâ possunt esse simul tempore: id ergo, quod procedit ab altero constituyente causam completam, dicitur naturâ prius; quia essentiam & naturam suam habet ab alio, quàm ab eo, quòd suum esse accipit per actionem profluentem ex actu 1, proximo. Hinc manifestè

deducitur, duo non posse sibi mutuò esse causam eodem instanti temporis (nam diverso non repugnat) Prius enim est, quod aliunde habet suam naturam, & essentiam, quàm ab eo, quo dicitur prius: si igitur etiam hoc foret prius, necessariò alterum deberet trahere suam naturam ab hoc: ergo traheret & non traheret suam essentiam actuatam ab eodem, quod implicat. 2. Nihil potest per actionem à se proveniente primùm acquirere suam existentiam; utique enim per ambulationem non primùm consequor potentiam ambulandi, siquidem actus est fructus rei existentis; atqui concessa mutua prioritate, aliquid per actionem à se proveniente acquireret primùm suam existentiam; nam ignis A v. g. per actionem produceret ignem B, à quo primùm in rerum natura collocaretur: ergo per actionem à se derivatam consequeretur existentiam & suam naturam. 3. Idem esset prius se ipso: quidquid enim est prius priore, simul est prius posteriore, sed ignis A esset prior igne B, & hic ipse ignis velut causa alterius foret prior hoc altero: ergo ignis A foret prior se ipso, quod repugnat.

Pro dissolutione objectionum adverte, frequenter afferri exempla, quibus tantùm probatur, quòd duo sint effectus simultanei, non verò mutuò sibi causa, ut patet in ingressu venti & apertione fenestrarum, in ubicationibus duorum baculorum erectorum & ad se se invicem inclinorum &c.

ASSERTIO. XV. Repugnat etiam de virtute Dei absoluta reproductio sui ipsius tam immediata quàm mediata: Item duplex actio totalis ejusdem effectus eodem instanti.
 Prob. prima pars: realis distinctio divinarum Personarum à SS. PP. & Theologis unice demumitur ex oppositione producentis & producti, spirantis & spirati: hoc fundamentum esset invalidum admissa possibilitate reproductionis immediate; malè siquidem inferres: Pater æternus producit Filium; ergo est realiter à producto distinctus. Nec sufficit dicere, reproductionem esse tantùm supernaturaliter possibilem, Patrem æternum verò naturaliter producere Filium; jam autem signum realis distinctiōnis certum inter producentem & productum esse ipsam naturalem productionem;

quia licet visio beatifica respectu hominis & Angeli sit tantum supernaturaliter possibilis, Deus tamen naturaliter se videt: ergo pari ratione, quamvis reproductio respectu creaturarum tantum supernaturaliter dari possit, habebit tamen Persona divina virtutem naturaliter se reproducendi.

2. De ratione actionis productivæ est, ut sit nexus alicujus sibi ad existendum insufficientis, & alterius tollentis hanc insufficientiam; ideo enim natura intendit actionem, ut virtus activa agentis se possit diffundere & dare esse rei ad existendum sibi insufficienti; ergo ibi non habet locum actio, ubi formalis indifferentia ad existendum sublata est; sed est sublata in re actu existente: igitur ad rem existentem non potest terminari alia actio, consequenter repugnat reproductio sui ipsius, quæ supponit causam sui ipsius reproductivam jam esse reductam ad actum existentiae per primam actionem.

Hæc ratio impugnat quoque possibilitatem reproductionis mediatae. Addo: reproductio mediata non potest intendi ut medium, nam supponit terminum suum totaliter aliunde existentem, nec potest intendi ut finis; quia nullam habet æstimabilitatem, aut bonitatem, nisi per ordinem ad terminum ponendum. 2. Supponit factum, quod deberet facere: ergo est ens superfluum. Nec sufficit dicere, repositionem per accidens tantum fore superfluum, cum potuisset esse prima actio; hinc enim sequitur, saltem decretum Dei volens repositionem in his circumstantiis, esse essentialiter superfluum, cum sit his circumstantiis essentialiter alligatum: nam voluntas mediæ fertur eodem modo in finem, quo medium: si ergo medium ad finem superfluum est; idem hoc impingitur voluntati extendenti se ad hoc medium, sed hoc falsum est: ergo &c.

Probatur quoque tertiæ partis membrum: alterutra duarum actionum prudenter & utiliter intendi non potest: ergo complexum ex utraque repugnat. Prob. ant. purum medium seu actualis determinatio ad certum finem consequendum prudenter non intenditur, quando Deus videt, sine hoc determinato medio adæquatè finem abientum iri;

sed Deus videt, sine alterutra actionum adæquate obtentum
iri finem: ergo alterutra prudenter non est intendibilis,
consequenter neque complexum ex utraque.

Ob. 1. Res actu existens & dependens à Deo habet in-
differentiam, ut etiam à se dependeat: ergo ad hanc indif-
ferentiam tollendam utiliter intendi potest actio, quæ erit
reproductio. R. possibilitatem actionis non colligi ex in-
differentia termini, quam habet ad actionem, sed quam
habet, ut existat in rerum natura: ergo repugnat actio sup-
ponens existentiam termini sui aliunde.

Ob. 2. Finis & officium actionis duplex est; scilicet de-
bet dare esse effectui, & illum facere dependentem à deter-
minatis causis: ergo non erit inutilis, modò unum ex præ-
dicto officio possit consequi, sed reproductio aut altera actio
totalis consequitur unum; dum facit effectum dependentem
à se, vel ab alia causa totali: ergo. R. si secunda actio præ-
cisè intendi potest, quia facit effectum dependentem ab ali-
qua causa, hanc actionem habere se ipsam pro fine, quod
repugnat; finis enim actionis foret hæc dependentia, quæ
est ipsa actio.

ASSERTIO. XVI. Actio inter causam efficientem & ef-
fectum indifferentem est entitas realiter distincta ab utroque,
& quidem modalis. Transiens recipitur in solo passo, & iden-
tificatur cum passione, ac duratione rei. Si ignis B actu de-
pendet ab igne A. cum potuisset dependere vel à solo Deo,
vel à Deo, & simul ab alio igne, dico, hanc dependentiam
esse actu distinctam tam ab igne A. quam ab igne B. Prob. ex
separabilitate: posset dari entitas ignis A & ignis B. quin
tamen hic esset effectus illius; consequenter ab illo non de-
penderet: ergo actu ab illo dependere importat aliquid re-
aliter distinctum ab utroque: hæc dependentia est actio:
ergo &c. Est autem entitas positiva; quia agere & operari
dicit exercitium reale: ergo actio etiam debet esse quid
reale & positivum, sed modale, cum sit ultima formalis de-
terminatio sublativa indifferentiæ hujus effectus cum hæc
causa.

Quando causa efficiens non simul est causa receptiva ef-

fectus, tunc actio ponens effectum vocatur transiens, immanens autem, cum inest causæ efficienti. Transeuntem itaque dicimus, recipi in passio, non in agente. 1. quia passio juxta omnes recipitur in passio: ergo etiam actio, cum actio & passio sint formæ identificatæ: quod sic ostenditur: eadem est forma, quâ agens movet, & passum movetur, sicut eadem est via Tebis Athenas, & Athenis Tebas, ut loquitur Aristoteles; sed forma, quâ agens movet, est actio, forma, quâ passum movetur, passio: ergo actio & passio est eadem forma. 2. Sit passio distincta ab actione, utique etiam ipsa per actionem produci debet, cum sit creatura sibi insufficientis; non per distinctam à se, quia passio non est indifferens, ut procedat ab alijs causis; respicit enim has determinatas non secus ac actio: ergo in hoc saltem casu actio & passio identificantur.

Identitas actionis cum duratione suadet hoc argumento: Nihil potest esse causa physica efficiens, aut sustentativa suæ durationis; sed juxta Advers. idem deberet esse causa physica suæ durationis, quam non concedunt creati, verum volunt, eam generari: ergo &c. Prob. maj. in tantum aliquid est causa physica suæ durationis, in quantum exigit hujus classis unam præ alia alterius classis, sed non potest exigere unam hujus classis tantum, nisi res concipiatur existere post immediatum antecedens instans, saltem possibile; res enim secundum se accepta habet indifferenciam ad durationem cujuscunque classis, duratio quoque indifferens est, ut ponatur, vel non ponatur: ergo res in tantum est causa physica hujus specie durationis, in quantum concipitur existere post immediatè antecedens instans; sed hoc pacto jam formaliter durat, antequam concipiatur habere durationem pro posteriore naturâ primum acquirendam; effectus enim formalis rei existentis post determinatum instans formaliter habetur à duratione: ergo res formaliter duraret, antequam haberet durationem à se dependentem, quod repugnat.

Ob. Causa physica ut agat, non minùs debet esse in loco, quàm in tempore; sed sufficit, ut pro priore naturâ sit

tantum *radicaliter* in loco; ergo sufficet etiam, modò sit radicaliter in tempore. Resp. neg. paritatem; ex una enim parte manifestè patet, quòd homo, & alia animalia per motum localem producant suam ubicationem: ergo proprio naturâ nondum possunt esse formaliter in loco: ex altera verò parte nobis non ita constat, quòd simus causa durationis. Quin inferimus, si foret res causa suæ durationis, hoc ipso pro priore naturâ eam debere formaliter durare; non enim foret aliter causa hujus durationis, quàm ut existens post immediatè antecedens instans, hæc autem denominatio formaliter imbibit durationem.

ASSERTIO XVII. A posteriore rectè demonstratur existentia Dei, cujus concursus immediatus semper requiritur ad productionem & conservationem rei cujuscunque. Concurrit ad omnè effectum, & quidem per eandem actionem cum causa secunda. Probatur 1. membrum: datur Ens productum ab alio; ergo datur Ens improductum, hoc est Deus: ergo datur Deus. Prob. 1. conf. illud aliud vel iterum est productum ab alio producto, vel ab improducto; si posterius, habetur intentum, si prius, admittitur processus in infinitum in entibus productis, qui non minùs repugnat, quàm conclusio deducenda ex præmissis, ad quarum veritatem præsupponuntur aliæ præmissæ finita in infinitum. Si dicas, unum productum posse ab alio produci, cujus erat causa, admittis mutuam causalitatem impossibilem. 2. Singula entia sunt producta ab alio: ergo etiam tota collectio; quia singula per conjunctionem cum alijs, non perdunt suum prædicatum, scilicet suam insufficientiam ad existendum: adeoque facta argumentatio penitus similis est huic: singulæ partes compositi sunt substantia: ergo totum compositum est substantia.

Veritatem secundi membri sic deduco: 1. quilibet effectus non minùs est sibi insufficientis in sequentibus instantibus ad perseverandum (posset enim quovis tempore destrui) quam erat ad primò existendum; sed ad primò existendum indigebat concursu Dei constituyente adæquatam, sufficientiam: ergo pariter indigebit eodem concursu in

sui conservatione. 2. Dei Sapiencia immediatè se extendit ad omnia cognoscibilia : ergo etiam ejus potentia, quæ non est minor quàm Sapiencia, se extendet immediatè ad omnia producibilia ; atqui ad hæc non se extendit, nisi per influxum : ergo &c. Magis dependet creatura in conservari à Deo, quàm lux solis à sole ; sed hæc necessariò requirit solem pro causa conservativa ; ergo ens creatū Deum.

Tertij membri ratio est 1. quia juxta superius probata Deus immediatè producit omnes effectus, consequenter etiam actionem causæ secundæ, per quam hæc effectum ponit ; ab hac autem actione Deus non minùs essentialiter respicitur ut dans esse effectui, quàm causa secunda. 2. Effectus non dependet per duplicem actionem totalem à diversis causis ; hæc Dei & agentis creati actio est totalis ; ergo præter hanc alia non debet admitti.

Ob. 1. Opera artis & naturæ in sui conservatione immediatè non dependent ab artifice & natura ; ergo nec opera Dei pendebunt in sui conservatione immediatè à Deo. 2. Causæ intrinsecæ immediatè causant effectum, quem Deus immediatè non causat ; ergo pariter causa efficiens potest producere effectum immediatè sine Deo. 3. Si Deus immediatè concurrat ad actum peccaminosum, erit causa peccati non aliter quàm homo illius causa est. 4. Quilibet effectus essentialiter dependet à Deo ; ergo per actionem indistinctam, à creatura verò pendet per actionem distinctam : ergo Deus non influit per eandem actionem cum agente creato in effectum. R. ad 1. nego paritatem : cum enim artifex & agens creatum sint virtutis limitata, impedirentur ab alijs functionibus necessarijs, si conservationi operum factorum continuò vires impenderent, quæ ratio in Deo locum non habet. Ad 2. R. quemadmodum partes totius habent esse realiter à Deo distinctum, ita possunt per sui communicationem constituere totum, cujus pars intrinseca Deus non sit. Contra verò cum causa efficiens creata det esse adæquatè distinctum effectui, qui est essentialiter participatio Bonitatis divinæ, non potest intelligi, quomodo sit participatio Bonitatis divinæ, nisi ad illam communicandam Deus

influat. Ad 3. R. ideo Deum non esse causam peccati, quia non ex inclinatione & determinatione propria concurrat ad actum peccati. Ad 4. R. quemlibet effectum essentialiter exigere, ut dependeat à Deo, non autem semper se ipso immediatè ab illo solo dependere.

ASSERTIO. XVIII. Accidens solum non potest producere substantiam: imò probabilius est, illud ne quidem partialiter influere physicè in effectum substantialem. Probatur 1. pars: perfectiori causæ debetur perfectior modus operandi, causa principalis est perfectior causâ instrumentali; & immediatè producere substantiam est modus perfectior operandi, quàm tantùm immediatè producere accidens; univèrsim enim perfectio modi operandi desumitur à perfectione termini producendi: ergo &c. 2. Producere substantiam immediatè non est infra perfectionem substantiæ; convenit enim Deo: nec supra perfectionem, cum juxta advers. accidenti adscribitur: ergo. 3. Causa creata ad aqua debet continere perfectionem effectûs vel formaliter, quod fit, quando est ejusdem speciei cum effectû, vel eminenter, quod fit; quando causa perfectior est effectû; nemo enim dat, quod non habet; sed accidens neque formaliter neque eminenter continet perfectionem effectûs substantialis: ergo. Alterius partis ratio est. 1. Substantia immediatè concurrat ad productionem substantiæ, & est sufficienter proportionata effectûi, quæ proportio deficit in accidente: ergo sufficit concedere accidenti virtutem disponendi subjectum. 2. Quemadmodum accidens non continet ullum prædicatum substantiæ ut substantia est, ita non debet illi admitti concursus immediatus in substantiam ut substantia est, ne modus operandi excedat modum essendi.

Ob. 1. sæpe non potest assignari causa creata effectûs, nisi concedatur immediatus influxus in substantiam soli accidenti, puta quando, ex putri nascuntur insecta: in hoc casu autem semper ad Deum recurrere non est Philosophicum. 2. Species non vitalis immediatè concurrunt ad actum vitalem, & sol non vivens ad viventia: ergo poterit etiam accidens immediatè concurrere ut causa partialis ad effectum

substantialem. R. ad 1. in hoc casu etiam adverb. assignandam esse causam principalem; quamcunque assignaverint, illi nos attribuemus effectum substantialem, non accidenti improporionato. R. 2. cum P. Ruiz. non inconvenienter adscribi potest productio substantiæ Angelis velut Gubernatoribus universi in defectu causæ principalis particularis &c. Ad 2. negatur paritas. Actus enim vitalis continetur sub eadem specie universali entis, sub qua species intentionalis, & sol sub eadem cum vivente, nempe sub prædicato substantiæ; ergo causæ instrumentales poterunt se extendere ad effectum contentum sub specie universali entis. Dein actus vitalis trahit prædicatum aliquod à specie intentionali, quod habere nequit à potentia principali, nempe quòd sit imago talis objecti: hinc mirum non est, si speciei impressæ concedatur influxus physicus in actum vitalem.

ASSERTIO. XIX. Causa finalis est id, cujus gratia aliquid fit: cognitio finis probabilius non est pura conditio, sed causalitas ut quo. Definitio causæ finalis per se clara est & præcipue convenit complexo ex fine cui, qui, & quo; hujus enim obtinendi gratiâ solemus media conquirere, & adhibere. Quòd autem cognitio finis non sit pura conditio, prob. Motus ille, quo causa efficiens movetur à cognita bonitate finis, est exercitium reale positivum, & resultat etiam à fine cognito: ergo debet ab illo resultare, in quantum est aliquid reale; atqui bonitas futura in se nihil est reale, sed totum reale, quod habet, consistit in cognitione: ergo motus ille resultat ex cognitione ut quo: ergo cognitio non est pura conditio. 2. Sicut se habet species intentionalis objecti ad objectum cognoscendum, ita se habet cognitio ad bonitatem amandam; sed species non se habet ut pura conditio, sed ut se tenens ex parte causæ; ergo etiam cognitio. Verbo: sicut id, quod videtur, non est species, sed objectum, & quo mediante objectum videtur est species; ita id, quod amatur, non est cognitio, sed bonitas; & quo mediante hæc amatur, est cognitio: ergo sicut species respectu objecti non est pura conditio, ita nec cog-
 nitio

tio respectu bonitatis. Dices: id, quod movet & allicit causam efficientem ad consecutionem sui per actualem mediorem applicationem est causa finalis; sed hoc præstat sola bonitas objecto intrinseca, non verò cognitio bonitatis: ergo sola bonitas objecti est causa finalis: consequenter cognitio erit pura conditio. R. cum distinctione: id, quod movet ut *quod*, & ut *quo* est causa finalis, conc. quod tantum movet ut *quod*, nego maj. ad min. pariter dico, solam bonitatem objecto intrinsecam præstare quidem hoc partialiter, non adæquatè.

ASSERTIO. XX. Respectu Dei nullus datur effectus casualis, aut fortuitus, bene tamen respectu causarum secundarum. Fatum inferens necessitatem antecedentem operandi repugnat. Prob. primum membrum: respectu illius causæ dicitur aliquis effectus casualis aut fortuitus, qui non fuit prævisus, saltè non cum majore probabilitate; sed omnis effectus prævidetur à Deo distinctissimè singula discernente: ergo &c. Ratio secundi membri est, quia fide & ratione certum est, hominem esse agens liberum; ergo nihil datur inferens antecedenter necessitatè operandi penitus ab homine inimpedibile; hoc antecedens esset fatum activum, puta, corpora caelestia certo ordine & tempore occurrentia, ut voluerunt Ethnici; aut Deus determinans, & tollens libertatem hominis, ut pessimè sentiunt Hæretici; ergo repugnat fatum activum in dicto sensu. Licèt autem omnia ita defacto eveniant, prout à Deo prævisa sunt, eveniunt tamen, quia Deus illa vidit dependenter à determinatione libera hominum: ergo illa prævisio, & decretū Dei sequens visionem non lædunt libertatem.

ASSERTIO. XXI. Totum realiter non distinguitur ab omnibus partibus simul sumptis. Repugnat etiam causa totalis intrinseca. Prob. Si forma denominans totum est quid realiter distinctum ab omnibus partibus simul sumptis, illa vel est totum adæquatam, vel inadæquatam: non primum, quia partes evidenter sunt aliquid totius: non secundum, quia totum inadæquatam & pars sunt idem; ergo totum realiter non distinguitur ab omnibus partibus simul sum-

ptis. 2. Totum compositum est concretum, & constat duabus partibus, materiâ scilicet & formâ: materia sunt formae substantialis & ipsa materia, forma verò compositio illarum consistens in unione. ergo totum compositum non involvit aliud præter materiam, formam, & unionem. 3. Si involveret aliquod quarrum, hoc foret accidens juxta S. Thomam, quia superveniret enti substantiali jam completo, quod est materia actuata formâ substantiali. Ratio cur causa adæquata intrinseca repugnet, est; quia omnes partes simul sumptæ deberent esse hæc causa; sed non possunt esse causa, cum illius nullus effectus sit assignabilis, consequenter partes simul sumptæ potius sunt effectus quàm causa.

Dices: omnis causa adæquata debet habere distinctionem realem à suo effectu; sed omnes partes simul sumptæ sunt causa adæquata, & totum est illius effectus: ergo omnes partes simul sumptæ debent distingui à toto; atqui non aliter distinguuntur à toto, quàm quia hoc præter materiam formam & unionem imbibit formam totalitatis: ergo &c. Retorquetur imprimis hoc argumentum: forma totalitatis non distinguitur adæquatè à toto: igitur erit ejusdem pars, & per consequens constituet partialiter causam adæquatam intrinsecam. Ostendant itaque Advers. effectum distinctum ab hac sua causa adæquata. R. directè, negando min. quòd partibus simul sumptis possit convenire ratio causæ, sic enim acceptæ sunt ipse effectus.

Urgebis, quivis effectus procedit à causa adæquata; causa enim, à qua effectus profluit, vel sufficienter illum ponit, vel non? si primum, erit adæquata: si posterius, nondum effectus collocabitur in rerum natura: ergo si totum est aliquis effectus, requireret sui causam adæquatam. R. cum distinctione: quivis effectus procedit à causa adæquata extrinseca, conc. intrinseca, nego ant. disparitas inter causam extrinsecam & intrinsecam hæc est: prior dat esse adæquatè distinctum à se, hinc semper poterit assignari aliquid distinctum respectu causæ extrinsecæ: posterior dat effectui illud esse, quod in se habet. Itaque si partes omnes hoc pacto communicant toti suum esse, deperdent deno-

minationem causæ, cum nihil exhiberi distinctum possit, respectu cuius forent causa.

Dices. 2. Partes distributive & collectivè sumptæ non differunt ex parte objecti: ergo si collectivè acceptæ non sunt causa intrinseca, neque erunt causa sumptæ distributive. R. nego paritatem; partibus distributive acceptis responderet aliquid saltem inadæquatè realiter distinctum, non item partibus collectivè acceptis: ergo ratio causæ potest attribui partibus distributive acceptis, non verò partibus collectivè sumptis. Ratio huius rei ulterior est ista: pars in recto dicit entitatem rei, & in obliquo unionem cum reliquis partibus; hinc quoniam pars habet esse realiter distinctum ab illis, erit etiam capax prædicati, quod de se affirmetur, & affirmabile non sit de omnibus partibus, si in recto simul importantur.

De proprietatibus corporis naturalis.

ASSERTIO. XXII. *Motus est actus entis in potentia prout in potentia; probabilius consistit in actione productiva, non verò in unione. Naturaliter non potest idem moveri motibus contrarijs.* Prob. Philosophi nomine motus intelligunt formam, quæ actuando mobile relinquit adhuc in illo capacitatem alterius formæ, ad quam est via & tendentia cum prioritate originis; subsumo: sed talis forma est actio productiva, non verò unio, quæ prioritatem non habet respectu formæ: ergo &c. Secundæ partis ratio est ista: quidquid absolutè movetur motibus contrarijs, replicatur; sed naturaliter nihil potest replicari: ergo neque moveri motibus absolutè contrarijs. Maj. prob. replicari est esse in duobus locis adæquatis: jam sic, ibi res est, quò fertur motu locali; sed fertur e.g. uno motu in orientem, altero in occidentem, quæ sunt duo loca adæquata: ergo res esset in duobus locis adæquatis.

Ob. 1. Implicat ut mobile habeat actionem productivam formæ, & non illo ipso instanti habeat ipsam formam; ergo

ergo motus non ritè dicitur esse actus entis in potentia *pro- ut in potentia*. 2. Posito, quòd forma quædam educatur ex materia; sed illi non uniatur, ut sic dabitur actio edu- ctiva, & tamen materia non movetur: ergo motus non de- bet constitui in actione. R. ad 1. transf. ant. dist. conf. ergo motus non est actus entis in potentia *privata*, conc. *capace formæ* à se distinctæ, neg. conf. Ad 2. R. neg. quòd in da- to casu materia non moveatur, licèt non habeat terminum motûs, qui non ad rationem motûs, sed ad rationem mu- tationis formalis necessarius est.

ASSERTIO XXIII. Locus extrinsecus ritè definitur, esse superficies rei immobilis prima. Locus intrinsecus seu ubicatio realiter distinguitur à loco extrinseco & re locata. Est positiva perfectio sed modalis. Per superficiem rei im- mobilis venit extrema pars loci extrinseci, seu corporis continentis, quâ corpus contentum tangit; locus enim & locatum juxta Philosophum, debent esse simul; sed non possunt esse simul, nisi per contactum superficialium: aliàs penetrarentur. Præterea locus extrinsecus, oportet, ut sit immobilis, quod prædicatum trahit ab ubicatione sibi in- trinseca; repugnat enim, ut corpus habens certæ classis ubi- cationem, una cum hac aliò transferatur. Distinctio ubi- cationis à loco extrinseco & re locata colligitur ex separa- bilitate; nam potest dari entitas rei locatæ & loci extrinse- ci, quin tamen entitas rei locatæ sit in loco extrinseco: sic possum ego existere & potest hæc schola existere, ut tamen non sum in hac schola: ergo me esse in hac schola est aliquid distinctum à me & ab hac schola; hoc distinctum est ubi- catio: ergo &c. Debet autem esse positiva entitas, cum re- spondeat exercitio reali scilicet motui, cujus est terminus, & quidem entitas modalis; eò quòd sit ultima essentialis determinatio entium indifferentium ad hanc denomina- tionem *esse in hoc loco*.

Ob. 1. Si totum Universum aliò transferretur, entia in illo contenta adhuc haberent eandem distantiam à punctis fixis Cæli & centro terræ, & tamen non forent eodem loco: ergo locus malè explicatur per ordinem ad puncta fixa &

centrum terræ. 2. Aër ambiens aliud corpus juxta nostram explicationem est illius locus extrinsecus, & tamen moto hoc corpore movetur etiam aër: ergo locus extrinsecus non est corpus immobile. 3. Possum ego desinere esse in cubiculo sine mei, & cubiculi mutatione: ergo me esse actu in cubiculo non habetur per formam positivam mihi, aut cubiculo superadditam. R. ad 1. in casu posito entia adhuc habitura eandem distantiam à punctis, seu polis Cæli fixis, & centro terræ *materialiter*, non *formaliter* acceptis; atqui particularis locus explicatur per ordinem ad puncta fixa formaliter accepta, idest, cum ipsorum determinata ubicatione intrinseca. Ad 2. R. aërem ambientem non nudè acceptum, sed cum ubicatione intrinseca certæ classis esse locum extrinsecum; ut sic autem verè est corpus immobile. Ad 3. R. fieri quidem posse, ut ego determinatè immutatus desinam esse in loco extrinseco, sed tunc necessariò immutabitur locus extrinsecus; è converso fieri etiam potest, ut locus extrinsecus determinatè sit immutatus, & ego in illo non sim, at in hoc casu ego necessariò mutationem subeo: ergo ut sim in loco extrinseco, requiro formam positivam mihi superadditam, quæ est ubicatio.

ASSERTIO XXIV. *Naturaliter, non divinitus repugnant vacuum & replicatio rerù loco essentialiter non affixarum.* Vacuum appellamus locum carentem corpore intercepto: hoc naturaliter implicat. 1. à pari, naturaliter non datur penetratio corporum, ut docet experientia, dum nullum corpus occupat locum alterius corporis, nisi id prius loco pepulerit. Dein impedirentur multæ actiones per corporum penetrationem: ergo naturaliter etiam dari nequit vacuum; cum pariter constet, nullum corpus alium occupare locum, nisi in decedentis spatium aliud subsequatur: præterea ratione vacui multæ actiones impedirentur, cum cælorum influxus per vacuum non possint continuari. 2. Manifestis experimentis convincitur, naturam horrere vacuum; ubi enim periculum vacui imminet, quod vitari non possit, nisi privatis rebus violentia inferatur, naturæ

imperio gravia sursum tendunt, levia deorsum &c. Itaque universalis naturæ exigentia semper prævalebit exigentiæ rerum particularium, excludetque vulnus sibi infensissimum.

Idem de replicatione monstratur. 1. Naturaliter duo corpora non possunt esse simul eodem loco & penetrata: ergo neque unum potest esse in duobus locis adæquatis. 2. Tolleretur in nobis principium naturaliter certum, quod judicamus, realiter esse distincta, quæ eodem tempore sunt in diversis locis adæquatis.

Supernaturaliter tam vacuum, quam replicatio possible sunt. 1. quia Deus ut absolutissimus Dominus contravenire potest exigentiæ totius naturæ. 2. Probatur specialiter de replicatione circumscriptiva: majus miraculum est, eandem rem esse in duobus locis adæquatis definitive, vel definitive & circumscriptive, quam bis circumscriptive; nam in priore casu fit contra duplicem rei replicatæ exigentiam, quâ petit esse uno dantaxat loco, & habere partes extra partes, in posteriore verò negligitur unica tantum exigentia, & tamen hoc non obstante prima replicatio possibilis est, & datur in SS. Eucharistia: ergo & secunda divinitus potest evenire.

Ob. 1. Si quis locus realis est repletus corpore, tunc nullum corpus posset moveri, quod utique à veritate abluhit; prob. tamen: si quod movetur, vel occupat locum alterius corporis immobili, vel istud loco pellit? in casu prioris datur penetratio corporum, & quidem naturaliter, in posteriore redit quæstio de altero corpore, an, si moveatur, debeat occupare locum tertij corporis, & sic deinceps. 2. Si columna per machinas in aëre suspensa demittatur ad tersum planum, unico instanti imponetur plano, & sic in medio plani erit vacuum; aër enim totus ad margines propulsus est. R. ad 1. ad hoc ut corpus aliquod moveatur, necesse non esse, ut istud pellat alterum, hoc tertium, & sic sine fine, sed sufficere, ut aër alicubi magis condensetur: atque hac ratione tandem quies corporum obtinetur. Ad 2. R. non totum aërem discedere, sed instat tenuissimæ telæ

xtendi, non secus ac aqua extenderetur, si plano fuisset
 iuperfusa. Dein nunquam planum ita lævigatur, ut non
 t reperire aliquas scabrities & cavitatulas ope microscopio-
 rorum, in quibus aër aliquis delitescat, & rarefactionem
 atiatur.

ASSERTIO XXV. *Duratio realiter distinguitur à re du-
 ante & tempore extrinseco, quod est numerus motus secun-
 dum prius & posterius.* Probatur ex separabilitate hoc mo-
 do: fuit hesternus motus cælorum & fuit Adamus, & ta-
 men heri non fuit Adamus, ergo si fuisset heri, datum fuisset
 aliquid ab Adamo, motuque hesterno cælorum distin-
 tum; hoc est duratio & quidem entitas positiva, per hanc
 nim entia ad quodvis tempus indifferentia participant ali-
 quid ab æternitate Dei. Tempus extrinsecum est suc-
 cessio ordinatissima partium motus, quem evidenter in Cœ-
 lis & astris deprehendimus: adeoq; ista successio in mobili
 nobis proposito servit nobis pro mensura extrinseca actio-
 num & motuum nostrorum; sibi ipsi autem talis mensura
 esse nequit.

Ob. 1. Si Petrus existit, & existit iste motus Cælorum,
 hoc ipso existit hodie: ergo Petrum existere hodie non est
 aliquid distinctum ab eius entitate, & motu Cælorum. 2.
 Deus cœexistit rebus creatis sine forma sibi superaddita:
 ergo etiam ens creatum alteri sine duratione distincta. 3.
 Hac duratio posset in me cras poni à Deo: ergo cras me
 denominaret hodie existere, quod implicat. R. ad 1. Ideo
 in probatione me usum esse tempore præterito, quia in illo
 satis clarè patet separabilitas ab entitate rei durantis, &
 ab entitate temporis extrinseci: in tempore præsentis illa
 iam clarè non elucet. Cujus ratio est, quia verbum potest
 nonnunquam sumi *cum statu*, aliàs *sine statu*; cum statu su-
 mitur, quando prædicatum propositionis inest subjecto
 tunc, quando profertur propositio: sic verbum in hac pro-
 positione habet statum: Petrus scribit, posito quòd Petrus
 tunc scribat, quando profertur propositio. Sine statu sumi-
 tur, quando abstrahimus à tempore determinato, quo
 prædicatum inest subjecto: sic si sensus factæ propositionis

si iste; Petrus scribit, intellige, aliquo tempore, scilicet vel isto, vel illo, tunc verbum non habet statum. Ex his patet responsio ad objectionem, cujus proin ant. dist. si entitas Petri existit, & existit iste motus Cælorum, hoc ipso existit hodie, si verbum *existit* accipitur cum statu conc. si sumitur sine statu nego ant. & conf. Jam verò verbum cum statu importat præter entitatem rei illud *nunc* seu durationem hujus classis, quæ est separabilis ab ipsa entitate, hoc ipso quòd ista possit poni sine hoc *nunc*, seu sine hac determinata duratione. Ad 2. R. negando paritatem; Deus enim semper necessariò existit, non verò ens creatum: hoc ergo ut determinato tempore existat, & coexistat Deo, indiget determinativo intrinseco, quod est duratio. Ad 3. R. neg. ant. tam parum enim Deus potest ultimam mei determinationem ad coexistendum tempore extrinseco nunc in me cras ponere, quam parum hanc meam ubicationem collocare potest in me alibi existente.

ASSERTIO XXVI. *Quantitatis effectus formalis non consistit in hoc, quòd tribuat materia partes integrantes; neque in hoc, quòd corpora sint actu extensa & impenetrata, sed consistit in proxima radice impenetrationis & extensionis.* Evidens est; dari corpora quanta, hoc est, impenetrata, & extensa, ac proinde debent habere in se proximam radicem impenetrationis & extensionis: hanc radicem appellamus quantitatem, quæ talis est naturæ, ut una illius pars connaturaliter loco suo excludat aliam partem similem, facitque, ut materia, aut aliud sibi unitum ab alio penetrari nequeat simili quantitate affecto. Loquendo nunc de officio & effectu formali quantitatis impugnatur 1. Sententia in assertione proposita. Repugnat, entitatem realiter indivisibilem capacem fieri partium integralium per aliquid à se distinctum & superadditum: ergo materia vel habet independentem à quantitate partes integrantes, vel certè eas à quantitate primùm habere non potest; quæ enim semel sunt identificata, semper sunt identificata, & semel distincta semper distincta. Impugnatur altera sententia: plura quanta possunt esse actu penetrata & non ex-

tenfa, ut patet in membris Christi Domini sub velamine specierum Eucharisticarum penetratis & non extensis: igitur formalis effectus quantitatis non consistit in actuali impenetratione, aut extensione: consequenter in proxima radice exigente actualem impenetrationem & extensionem, cui tamen exigentiæ Deus supernaturaliter potest contravenire.

ASSERTIO XXVII. Quantitas realiter distinguitur à substantia, & est subiectum immediatum accidentium sensibilium. Ita Aristoteles 7. met. tex. 8. ubi ait; *quantitas non est substantia: sed magis, cui hæc primò inest.* 2. Objectum, quod sensus à tactu distincti immediatè attingunt, est solum accidens: ergo nec tactus, velut omnium sensuum maximè hebes & crassus, habebit immediatum objectum nobilius, sed ejus objectum immediatum est quantitas: ergo hæc non est substantia. 3. In S. Eucharistia destruitur substantia panis, & tamen remanet quantitas; experimur enim, species esse impenetrabiles & habere molem: ergo quantitas est distincta à substantia. Ex hoc ipso Mystero probatur alterum assertionis membrum; nam species Eucharisticæ possunt ab agentibus creatis alterari v. g. per calorem frigus, lucem &c. ergo debet adesse subiectum horum accidentium de novo productorum; aliàs admitteretur agentibus creatis vis creativa, multiplicarenturque miracula sine necessitate.

Dices: exigentia impenetrationis & extensionis partium in aliquo toto est quantitas, atqui materia & forma exigunt hanc impenetrationem & extensionem: ergo &c. consequenter quantitas non distinguitur à substantia. 2. In eo recipiuntur accidentia, ad quod perficiendum ordinantur, sed ordinantur ad perficiendam materiam. R. ad 1. exigentiam proximam impenetrationis esse quantitatem, non remotam, quæ cum materia, & etiam cum forma materiali identificatur. Ad 2. R. accidentia vel mediatè, vel immediatè recipi in eo, ad quod perficiendum ordinantur, non semper immediatè.

ASSERTIO XXVIII. Unio continuativa est entitas

modalis distincta realiter ab ubicationibus & reliquo accidentium apparatu extremorum unibilium. Etiam inter partes substantiales datur unio continuativa tantum accidentalialis. Ratio primæ partis est, quia continuum distinguitur à contiguo per hoc, quòd hujus partes tantum sunt simul, illius verò partes faciunt & sunt unum physicum: ergo plus requiritur ad continuum quàm ad contiguum: consequenter unio continuativa non consistit in ubicationibus, aut alijs accidentibus, quæ pariter ad contiguum sunt necessaria. 3. Unio essentialis non consistit in intima præsentia extremorum: ergo nec unio continuativa in proxima præsentia extremorum, sed in exigentia talis præsentia. 3. Homo integrè spectatus est causa physica totius ubicationis, quando se ex uno in alium locum transfert: ergo proprio naturâ jam habet formaliter unionem continuativam, sed tunc non habet formaliter ubicationes partium: ergo &c. Probatur etiam secunda pars. 1. unio continuativa supervenit enti substantialiter completo tanquam fini cui adæquatè distincto ab omni accidente; nam divide lignum in duas partes, utraque erit seorsim substantia completa: ergo & in conjunctione utraque completa fuit; hinc quia utriusque velut suo fini cui unio continuativa supervenit, non potest non esse entitas accidentalialis. 2. Una pars materiae aut formæ per unionem continuativam acquirit jus, ut in loco proximo præsens sit alteri parti materiae, vel formæ; hoc jus est separabile à forma & materia connexis unione essentiali; ut patet in divisione ligni continui, additurque rei substantialiter completa: ergo est accidens.

Ob. Non tantum homo essentialiter, sed etiam integraliter spectatus est substantia: ergo omnes illius partes debent esse substantia, inter quas est unio continuativa. R. hominem integrum, qui talis non quàm talis est, esse substantiam, adeoque necesse non esse, ut unio continuativa sit substantia.

ASSERTIO XXIX. Continuum non componitur ex partibus, quæ per designationem intellectus primum, aut per aliquod accidens unitum sortiantur realè distinctionem: neq;

ex punctis mathematicè indivisibilibus : neque ex partibus realiter actu semper divisibilibus & infinitis : Sed ex partibus finitis realiter indivisibilibus , virtualiter tamen divisibilibus in infinitum. Prob. 1. pars : quidquid semel est distinctum , semper est distinctum ; sed partes continui post designationem sunt realiter distinctæ , ut fatentur Advers. ergo etiam ante designationem erant distinctæ. In secunda sententia salvari non potest, quomodo possit fieri linea curva , aut alia extensio : Item diameter alicujus quadrati fore æqualis costæ , minor circulus majori ex eodem centro ducto ; basis alicujus pyramidis minor lineâ apici pyramidis viciniorè &c. quæ omnia repugnant. In tertia sententia admittitur infinitum actu in quantitate formali impossibile ; item nullum tempus finiri posset , nec pertransiri spatium , quod apertè falsum est. Restat ergo ultima sententia , quæ expeditè has difficultates dissolvit , & aliunde monstrat , ubicatione quacunque semper esse possibilem minorem & minorem , ut tamen nunquam ad minimam deveniatur ; divisibilitati ubicationis respondet divisibilitas motûs , temporis , & cujuscunque rei materialis ; quæ omnia propter chartæ angustias fusiùs deduci non possunt.

Ob. 1. Pars aliqua quantitatis realiter indivisibilis , & virtualiter divisibilis in infinitum tantam actu continet extensionem , quantam continerent partes minores & minores , quibus illa æquivalet ; sed partes minores continerent extensionem infinitam , si existerent ; forent enim infinitæ : ergo etiam particula quantitatis realiter indivisibilis actu continet infinitam extensionem , quod apertè falsum est. Confir. nulla pars continui continet virtualiter tantum minores finitas : ergo infinitas. 2. Si Deus loco durationis realiter indivisibilis , produceret minores , quibus illa æquivalet , illæ nunquam finirentur ; essent enim infinitæ , & essentialiter una alteri continuò succederet ; sed Deus potest producere minores , quibus duratio indivisibilis æquivalet ; ergo &c. Hinc sequitur , etiam primam durationem realiter indivisibilem finiri non posse , quod utique verum non est,

R. ad 1. nullam partem continui realiter indivisibilem, & virtualiter in infinitum divisibilem æquivalere actu minoribus & minoribus categorematicè infinitis, sed tantum syncategorematicè infinitis; huius autem infiniti pars aut collectio quæcunque actu existit, aut potest existere, tantum est finita, nec facit majorem extensionem, quam habet prima pars realiter indivisibilis, cum illius collectionis constitutiva tantum communicarent spatium æquale illi, quod pars realiter indivisibilis occupat. Ad 2. pariter R. Deum semper producturum collectionem finitam minorum durationum, si quas durationes substituere velit uni realiter indivisibili, cum repugnent durationes actu infinitæ; sicut ergo quævis collectio finita certo tempore finitur, ita etiam duratio realiter indivisibilis finem habet.

ASSERTIO XXX. Infinitum in quantitate formali categorematicum repugnat, non Syncategorematicum. Infinitum est, cujus semper est aliquid extra accipere. Dividitur in infinitum actu seu categorematicum, cujus partes pro aliquo tempore determinato vel simul dantur, vel datæ sunt: & in syncategorematicum seu potentiâ, cujus partes pro quovis determinato tempore tantum sunt finitæ, ita tamen ut quavis collectione finita posita sit alia & alia sine fine possibilis. Itaque Prob. assertio: 1. Repugnat ens non contentum sub certa specie, aut non habens essentiam consistentem in indivisibili (rerum enim essentiæ sunt immutabiles & se habent sicut numeri, qui per additionem vel detractionem deperdunt essentiam priorem) sed infinitum actu non haberet essentiam consistentem in indivisibili, cum neque per additionem, neque per detractionem mutaretur: ergo. 2. Repugnat species, quæ cum nullo individuo sit identificata, sic repugnat homo, qui nec sit Petrus, nec aliud individuum hominis; sed infinitum actu esset species, & non identificaretur cum aliquo individuo; nam de ratione individui est, non posse dividi in plura ejusdem rationis; atqui quodvis infinitum potest dividi in plura infinita æqualia: ergo nullum infinitum potest esse individuum. 3. Pars totius physici non potest esse æqualis toti.

toti; sed pars infiniti esset æqualis toti, foret enim infinita, & unum infinitum nequit esse majus altero. Imò infinitum haberet partes & non haberet: haberet ex suppositione, non haberet, quia illud non est pars totius, quo realiter ablato, manet totum; sed quavis re ablata ex infinito, adhuc maneret infinitum: ergo nulla talis res esset pars infiniti. 4. Daretur numerus finitus maximus repugnans; fit enim linea continua infinita hinc in ortum extensa; distabit illius aliqua pars finitè à proxima & dein ab aliquot sequentibus, ab alia verò infinitè, cum qua, ubi ubi tandè, connectetur; in illa connexionem verò partes versus occasum constituent numerum finitum maximum, utpote qui per adjectionem unitatis evadit infinitus.

De Natura Calorum.

ASSERTIO XXXI. *Ens creatum nec permanens nec successivum potuit esse ab æterno.* Prob. Si Angelus e. g. potuisset esse ab æterno, vel habuisset durationem indivisibilem usque huc, vel divisibilem? non primum, aliàs quoque possibilis foret alia duratio indivisibilis pro secutura æternitate Angeli, imò non appareret repugnantia in duratione indivisibili æquivalente utrique superiori; atqui per talem durationem indivisibilem æquaretur divina Æternitas, non secus ac per intellectum creatum simpliciter omnia perfectissimè intelligentem Intellectus divinus: ergo si repugnat ejusmodi intellectus creatus, repugnabit quoque duratio ejusmodi indivisibilis, & illæ duæ, quibus hæc unica æquivaleret. Non secundum, aliàs foret possibile infinitum actu in durationibus infinitis. 2. In creatura successiva ab æterno daretur numerus finitus maximus secundum argumentū quint. superioris assertionis: tempus finitum longissimum; sicut enim hoc instans à quibusdam prioribus finitè tantum distat, ita infinitè distat ab alijs in serie durationum ab æterno: ille ergo cumulus durationum erit tempus finitum longissimum, post quem immediate sequitur instans, à quo hoc determinatum infinitè diffusum est.

Ob. 1. Ens creatum potuit esse omni eo tempore, quo non fuit; sed non fuit ab æterno; ergo &c. 2. Anima nostra tamdiu durabit, quamdiu Deus: ergo etiam potuit durare tamdiu, quamdiu Deus, scilicet ab æterno. 3. Quodcumque existit causa expedita & completa ad operandum, potest operari, talis causa est Deus ab æterno existens; ergo. 4. Si sol extitisset ab æterno, produxisset infinitos effectus, nempe lucem, calorem &c. ergo Deus ab æterno existens saltem debet potuisse creaturas ab æterno producere. R. ad 1. Ens creatum potuisse esse pro omni anteriore tempore determinato, non verò pro omni indeterminato, seu pro collectione involvente durationes actu infinitas. Ad 2. R. per hoc nostram animam duraturam tamdiu, quamdiu Deus, quòd post quamvis finitam durationem habitura sit aliam finitam, & hoc sine fine, non autem duraturam per entitatem indivisibilem æquantem Dei aternitatem à parte post, vel per collectionem durationum actu infinitam. Sic concedo pariter, animam nostram capacem fuisse durationis finitæ anterioris & anterioris sine fine, non autem fuisse capacem durationis æquantis aternitatem Dei à parte antè. Ad 3. R. negando suppositum; supponit enim argumentum, possibilem esse causam adequatè completam ab æterno ponendi creaturam pro æterno. Ad 4. R. admissio uno impossibili facile deduci posse aliud impossibile; nego itaque fieri potuisse, ut sol ab æterno existeret: unde sublata causâ effectûs ab æterno existentis, hoc ipso tollitur effectus, utpote repugnans.

ASSERTIO. XXXII. Cæli sunt corpus compositum ex materia & forma; prior est ejusdem rationis cum sublunari, posterior diversa à formis sublunaribus. Juxta S. Scripturæ Interpretes cæli fuerunt ex aqua generati; ergo materia aquæ est pars cælorum, consequenter cæli non sunt corpus simplex. 2. Corpus simplex haberet perfectiorem essentiam quàm homo, cum foret minùs à materia dependens: ergo illi competeret nobilior modus operandi, atque adeò posset cælum elicere actus intellectûs & voluntatis meritorios & demeritorios, hoc falsum est, cum cælum careat animâ.

animâ. Alterius membri ratio est 1. quia cæli videntur secundum multos ex aqua generati. 2. De ratione materiæ est esse subjectum indifferens ad quamcunque formam, ut diversæ species rerum ad ornatum universi facientium exsurgant: igitur cælorum materia non tantum debet posse formis cælorum aptari. Prob. etiam 3. membr. 1. Formæ cælorum convenit proprietas nulli formarum sublunarium communis, scilicet motus circularis: hæc proprietas arguit diversitatem suæ formæ ab alijs: ergo. 2. Superiora corpora ab inferioribus rectè dicuntur specie differre; habent enim hunc ordinem ex natura rei & non tantum per accidens: ergo habent etiam formas specie diversas à formis sublunariis.

ASSERTIO. XXXIII. Probabilius omnes cæli sunt solidi. 1. in hac sententia perfectiùs explicantur textus S. Scripturæ, in qua legimus, *instar pellis & tabernaculi expansos esse, firmatos verbo Domini*, item futurum, ut *sicut fumus liquefiant &c.* 2. Magis salvatur perfectio operis divini, in quo præcipuè sapientia Dei debet elucere; si enim cæli liquidi sint: ratione illorum possent moveri sidera sine ordine, quem constanter experimur quoad distantiam à terra &c. quòd autem ita moveantur, tantum Angelis, non operis perfectioni foret adscribendum. 3. In hac sententia citra penetrationem corporum possunt salvari observationes mathematicæ per circulos excentricos & epicyclos. 4. Major tribuitur Angelis perfectio, si immoti cælos movere possunt, hoc fit in nostra non in opposita sententia;

ASSERTIO. XXXIV. Moventur ab Intelligentijs non à forma intrinseca saltem non adæquatè. Quidquid est indifferens ad motus oppositos, quorû unus æquè illi bonus est, ac alter, determinari debet à principio cognoscente ad unum motum præ alio, ut patet inductione; sed cæli sunt indifferentes ad motum ab oriente in occidentem, vel vicissim ab ortu in occasum, & unus præ alio motu illis non est melior: ergo determinantur à principio cognoscente ad motum præsentem, hoc illis unitum non est: ergo debet illis esse assistens, quod est Angelus, non brutum aut homo

propter imperfectionem potentia cognoscitivæ : neque Deus , qui solus omnia non operatur : sed subordinat agentia creata. Dices : lapis v. g. habet intrinsecam vim promovendi versùs centrum terræ : ergo ejusmodi vi intrinseca non destituentur Cæli ad motum circula- rem conducente. R. neg. parit. lapis enim non est indifferens ad motus oppositos , quemadmodum Cæli sunt.

De Generatione & Alteratione.

ASSERTIO XXXV. *Generatio substantialis est mutatio totius in totum nullo sensibili remanente ut subjecto eodem. Non datur in accidentibus resolutio usque ad materiam primam.* Loquimur de generatione substantiali , prout ab agentibus creatis fit : hæc ergo est mutatio totius in totum (totum aliquod jam potest dici mutari in aliud , modò una illius pars destruat , cujus loco succedat alia in eodem officio , scilicet in complenda materia) talis mutatio totius in totum haberi etiam potest in generatione accidentali , ut quando aqua ex frigida fit calida. Itaque ad differentiam generationis substantialis additur : *nullo sensibili remanente ut subjecto eodem* : sensus est : non debet remanere idem sensibile subjectum denominationis ; subjectum autem denominationis accidentium est totum substantiale : cum ergo in generatione substantiali producat- tur novum substantiale totum , patet , quòd in illa non maneat idem sensibile subjectum denominationis. In tali mutatione de priore toto non remanet alia pars substantialis præter materiam primam , ut mox probabimus , manent tamen aliqua accidentia in novo genito , quæ prius erant in corrupto. Nam qualitates sensibiles recipiuntur imedi- atè in quantitate , & hæc imedi- atè in materià prima ; quia materia ut disposita requiritur pro priore naturâ ad formam materialem : ergo etiam quantitas , quæ est præcipua & prima dispositio materiae ad formam : ergo forma non potest esse parziale subjectum sustentationis quantitatis ; alias eodem

dem instanti forma esset causa quantitatis & hæc formæ, quòd repugnat. Jam sic; accidentia, & præcipuè quantitas non pendent in sui productione à forma: ergo nec in conservatione: ergo poterit cum materia transire ad novum genitum. 2. Homo repente mortuus habet accidentia, quæ habuit vivens, v. g. calorem in corde, si frigore aut nivibus oppressus occubuit, figuram cicatrices &c. ergo non fit resolutio usque ad materiam primam in accidentibus.

ASSERTIO. XXXVI. In viventibus non datur forma corporeitatis, aut formæ partiales carnis, ossis &c. Docent Scotistæ, in viventibus præter materiam & animam dari aliam formam substantialem, quæ viventi tribuat denominationem corporis; hæc volunt, remanere, quando ex vivente fit cadaver, aut aliud vivens. Contra hos prob. assertio. 1. Anima rationalis è. g. unita materiæ constituit completum substantiale, abstrahendo ab omni alia forma substantiali; si enim etiam juxta Advers. forma lapidis, aut elementi sola cum materia facit completum substantiale, cur non longè magis id præstabit anima velut forma nobilior? 2. Ex cadavere fit vermis, ex verme cadaver: ergo datur generatio sine corruptione, & corruptio sine generatione contra receptum axioma. Hæ ipsæ rationes probant superfluitatem formarum partialium. Præterea si anima potest exigere pro diversis membris formas partiales diversas, quæ sint immediata exigentia diversarum dispositionum pro diversitate membrorum, cur non poterit animæ adscribi proxima & immediata exigentia dispositionum, ut caveatur superfluitati rerum?

ASSERTIO. XXXVII. Accidens naturaliter non potest transire de subjecto in subjectum inhesionis. Accidens per dissolutionem unionis cum suo subjecto amisit jus ad existendum; natura verò non parca sed liberalis est, dum pluribus vult indulgere beneficium existentia. Hinc Philosophus ait: non datur reditus à privatione ad habitum.

ASSERTIO XXXVIII. Ad conversionem non requiritur destructio termini formalis à quo, neque nova productio ter-

mini formalis ad quem, sed sufficit, ut prior desinat connecti cum communi tertio, alter verò incipiat illi copulari. Conversio est transitus rei in aliam rem: in qua conversione debet attendi terminus à quo, & ad quem transitur: hic terminus vel est totalis, vel formalis: totalis terminus à quo est totum præcedens, & ad quem illud totum, ad quod transitur: sic quando ex ligno fit ignis, terminus totalis à quo est totum lignum, & totus ignis terminus totalis ad quem: terminus formalis à quo forma ligni, & forma ignis terminus formalis ad quem. Ut ergo fiat conversio, debet terminus totalis à quo destrui, & terminus totalis ad quem produci. Ratio est; quia quamdiu antiquum totum manet, non fit transitus rei: ergo nec conversio. Jam verò ad conversionem non requiritur, ut terminus formalis à quo destruat, neque ut terminus formalis ad quem de novo producat. Prob. 2. membr. substantia panis in S. Eucharistia verè convertitur in Corpus Christi, quod est terminus formalis ad quem, sed Corpus Christi de novo non producit; ergo. 2. Forma ligni non magis dicitur converti in formam ignis, quando ex ligno fit ignis, quàm forma cibi in formam hominis, sed forma hominis de novo non producit; ergo ad conversionem non requiritur productio termini formalis ad quem.

Sed neque terminus formalis à quo debet destrui, 1. Eo modo debet desinare terminus formalis à quo, quo modo debet incipere terminus formalis ad quem; nam contrariorum eadem est ratio; sed sufficit ut iste de novo incipiat neci communi tertio; ergo sufficit, ut alter cesset neci, sive dein remaneat in rerum natura sive non. 2. Terminus formalis à quo tantum opponitur termino formali ad quem quoad inexistenciam respectu ejusdem subjecti: ergo sufficit, ut prior non inexistat subjecto, quod fieri potest, etsi non penitus tollatur è natura rerum.

ASSERTIO XXXIX. *Intensio qualitatum corruptibilium non fit per majorè depurationè à contrario.* Questio est, quo pacto subjectum aliquod fiat magis calidum, frigidum &c, Dicunt aliqui per hoc, quod subjectum plus de quali-

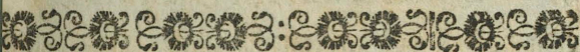
qualitate contraria deperdat, v. g. calidum de frigore, remanente eadem entitate caloris. Sed contra; lux intenditur, & tamen non habet qualitatem sibi contrariam, uti etiam gratia sanctificans intendebatur in Beatissima Virgine, quæ non habuit contrarium, scilicet peccatum. 2. Si subjectum plus de qualitate contraria deperdit, tunc hæc per partium deperditarum conjunctionem fuit intensa: ergo intensio non consistit in entitate indivisibili.

ASSERTIO, XL. Nec consistit in productione nova qualitatis perfectioris destructa imperfectiore: neque in majore radicatione in subjecto. Prob. 1. memb. Habitus dum agit, intenditur; ergo illius intensio non consistit in destructione prioris, & in productione novi perfectioris habitus; aliàs res eo instanti, quo agit, destrueretur. 2. Etiam remissio deberet explicari, quod fiat per productionem imperfectioris qualitatis: ostendant ergo Advers. in ferro ignito & libero ab agente contrario, quid successivè imperfectiorem & imperfectiorem calorem producat? Thomistæ volunt, intensiorem fieri per majorem radicationem ejusdem qualitatis in subjecto; hanc radicationem aliqui constituunt in perfectiore qualitatis existentia, alij in perfectiore educatione, alij in unione perfectiore qualitatis cum subjecto. Sed contra: existentia non distinguitur ab essentia: ergo. 2. Qualitas ut existens,educta, & unita operatur, & operando intenditur; ergo pro priorè naturâ jam habet existentiam, educationem, & unionem; consequenter pro posteriorè naturâ nequit aliam recipere, nec etiam pro posteriorè naturâ potest deperdere eam, quam pro priorè naturâ habuit.

ASSERTIO XLI. Intensio qualitatum fit per additionem gradus ad gradum, qui probabilius sunt heterogenei. Prioris ratio est; quia extensio explicari debet per hoc, quod qualitatis partes realiter distinctæ & similes recipiantur in diversis partibus subjecti; ergo intensio bene explicatur, quod eidem parti subjecti plures qualitatis partes insint. 2. In remissione successiva qualitatis deperduntur plures partes distinctæ ejusdem qualitatis; ergo in extensione ac-

quiruntur. 3. Hoc pacto intelligi potest quomodo qualitas agendo intendatur. Prob. etiam altera pars. 1. hæc sententia potest dare rationem ex natura rei evidentium experientiarum, quod non potest contraria. Certum est 1. simile non agere in simile v. g. calidum ut 4. non intendit aliud calidum ut 4. Ratio est, quia quintus gradus caloris cum sit entitas perfectior, nequit produci à quarto aut alijs imperfectioribus. Advers. dicunt, Deum debere inhibere ejusmodi intensiorem, utpote noxiam universo; alias enim semper daretur summa intensio, & mixta resolverentur in elementa. Sed contra: ergo, infero, Deus non fecit talia media, ex quibus naturaliter sequeretur summa intensio, talia media sunt gradus homogenei: ergo &c. 2. Major intensio est major perfectio, quàm pura extensio ejusdem qualitatis: ergo vis productiva majoris intensiōnis est perfectior, quàm virtus non se extendens ad productionem majoris intensiōnis: octavus gradus potest majorem intensiōnem producere, quàm tertius, quartus &c. ergo habet majorem virtutem activam sibi identificatam: ergo etiam octavus gradus erit perfectior tertio, quarto &c. consequenter dissimilis. 3. Primus gradus facillimè introducit in subjectum v. g. calor in aquam, difficillimè supremus; hujus experientiæ causam expeditissimam reddit sententia nostra, quâ Adversariorum destituitur. Imprimis omnes gradus caloris in igne ad aquam applicato recepti habent virtutem producendi primum gradum caloris in subjecto applicato, non item omnes possunt producere gradum octavum, sed fortè unicus, nempe octavus: hinc mirum non est, facillimè introduci gradum primum caloris in aquam, cum habeat tot causas sui productivas applicatas, supponatque subjectum sui capax; difficillimè autem in aquam introduci octavum, pro quo introducendo unica causa laborat.

Abstinui inferre Adversariorum argumenta contra posteriores Assertiones, partim ne libellus ultra meditados limites excresceret, partim ut uberior esset disputandi locus, & lingua tantisper defessi calami

Approbatio Theologica.

Compendiosa hæc Philosophiæ Naturalis doctrina, cum præter gratissimam brevitatem, perspicuam insuper claritate ac soliditate præcipuas ejusdem difficultates proponat absque ullo in Fide ac bonis moribus vel minimi navi periculo, non potest non utilissima illa accidere non solum Philosophici Doctoratûs Dominis Candidatis, sed & omnibus veræ Sapientiæ Studiosis: dignissima proinde, quæ typis impressa publici juris fiat.

*Joannes Hader S. J. Theol.
Professor Ordinarius p. t.
Decanus.*

Approbatio Philosophica.

Hæc compendiosa Physicæ disputatio, cum pluri-
mas ejusdem difficultates amænâ methodo, &
solidâ doctrinâ dilucidè explicet, meretur in perpe-
tuam Suorum memoriâ, & plurimorum utilita-
tem lucem & certamen publicum.

Ita censet

*Rudolphus Belleci Soc. Jesu
Philosophiæ Professor Ord.
Vice Decani.*

